

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio sexta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

7 Per idem patet ad secundum, quia quod Christus intulit effectum sacramenti sine sacramento, hoc potuit inquantum Deus, sed meruit inquantum homo.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum Christus potuit dare hominibus potestatem dimittendi peccata.

Tho. 3. q. 64. ar. 4.

SECUNDÒ quæritur vtrum Christus potuit dare hominibus potestatem dimittendi peccata. Et arguitur quòd sic, quia plus est expellere dæmonem à corpore hominis, quàm peccatum ab anima. Sed Christus potuit dare hominibus, & dedit potestatem expellendi dæmones, vt dicitur Luc. 4. ergo potuit dare potestatem dimittendi peccata.

2 Item Ioan. 20. Dicit Christus discipulis suis, accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata remittuntur eis, ergo dedit discipulis potestatem dimittendi peccata.

3 IN contrarium arguitur, per illud quod dicitur in euangelio: Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? sed illud quod competit soli Deo non potest communicari puro homini, ergo &c.

4 RESPONSIÒ. Circa quæstionem istam videntur esse duo. Primum est, quam potestatem Christus potuit communicare hominibus. Secundum est, quam potestatem eis communicauit.

5 QVANTVM ad primum sciendum est quod Christus non potuit communicare hominibus potestatem auctoritatis, quia illa non fuit eius nisi inquantum Deus. Nec potuit ipsi communicari inquantum homo erat (vt dictum est) multominus ergo potuit communicari homini puro. De potestate autem excellentiæ quæ sibi communicata fuit, tenetur cõmuniter quod eam hominibus communicare potuit, sed non decuit. Primum probatur sic: Quicquid cõmunicatum est Christo inquantum est homo potest communicari homini puro: sed prædicta potestas fuit cõmunicata Christo inquantum erat homo, ergo potuit cõmunicari homini puro. Minor patet, sed maior probatur, quia Deus potest naturæ humanæ cõmunicare omne illud cuius ipsa capax est, sed natura humana capax est omnis perfectionis, quæ communicata est Christo secundum humanam naturam. Alioquin non fuisset ipsi cõmunicatum si natura nõ fuisset capax, ergo &c. Potuit ergo secundum hanc opinionem communicari alicui puro homini quod meritum eius baptismi efficaciam tribueret, quod baptismum infunderet, quòd sine baptismi effectum baptismi tribueret, & quòd ad inuocationem nominis eius tribueretur baptismus. Istud tamen non decuit, ne seruis in seruo poneret spem salutis. Et ne multiplicaretur baptismus secundum multitudinem ministrorum. In hoc autem dicto est vnum solùm dubium, scilicet an potuerit alicui puro homini conferri quòd meritum eius tribueret efficaciam sacramentis hoc enim nõ videtur possibile, nisi dicatur quòd pura creatura potuerit pro toto humano genere satisfacere. Cuius ratio est, quia cum sacramenta sint sufficientia remedia nostræ iustificationis, nullius personæ meritum potest efficaciam tribuere sacramentis, nisi quæ potuit satisfacere pro omnibus peccatis. Si ergo illud primum potuit communicari alicui puro homini, videtur quòd & secundum. Quid tamen sit verum circa hoc dictum est lib. 3. distinctio. 20.

6 Quicquid tamen sit de hoc, patet quòd Christus nõ communicauit hominibus nisi potestatem simplicis ministerii ad dispensandum sacramenta quæ ipse instituit sicut Apóst. dicit. 1. Corint. 5. Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei. Et hoc dicit Aug. super Ioan. homil. 5. Et habetur in litera: quid nouerat Ioan. bap. dominum, quid verò non nouerat potestatem baptismi dominici in nullum hominem à domino transcuram, sed ministerium. In quo apparet secundum quod fuit propositum.

7 AD primum argumentum dicendum quòd Christus non dedit discipulis potestatem eiciendi dæmones per modum auctoritatis & quasi virtute propria, sed solum per modum ministerii orando & inuocando nomen Christi.

8 Ad secundum dicendum quod illud Ioan. 20. quorum remis-

seritis peccata, &c. intelligitur solum de ministerio collato discipulis in administratione sacramentorum.

9 ARGVMENTVM autem in oppositum loquitur, de potestate auctoritatis quæ nulli homini puro communicari potest.

Sententia huius distinctio. VI. in generali & speciali.

Nunc quibus liceat baptizare. Superius Magister determinauit de baptismi per comparationem ad ministros. Hic determinat de eo quantum ad vsum & solennitatem. Et diuiditur in quatuor partes. Primò determinat vsum sacramenti baptismi quantum est ex parte baptizantium. Secundò quantum est ex parte baptizatorum. Tertio quantum ad ipsius sacramenti veritatem. Quarto quantum ad ritum sacramenti. Secunda ibi, Illud etiam ignorandum non est. Tertia ibi, Quærit etiam solet si corrupte. Quarta ibi, agnoscendum est. Prima diuiditur in duas. Primò determinat de baptizantibus quantum ad gradum, quantum ad vsum, & quantum ad fidei meritum. Secundò obicit contra prædicta & soluit. Secunda ibi, Sed tamen nonnulli doctorum. Secunda pars principalis in qua determinat de vfu baptismi quantum ad baptizatos diuiditur in duas partes. Primò determinat veritatem. Secundò ponit quandam obiectionem, & soluit. Secunda ibi, Si verò opponitur de Hieremia. Tertia pars principalis in qua determinat vsum quantum ad veritatem ipsius sacramenti diuiditur in quatuor secundum quatuor quæ circa hæc inquirunt. Secunda incipit ibi, Præterea sciendum est, vt dicit Leo Papa. Tertia ibi, Solet etiam quæri de illo. Quarta ibi, Illud etiam non te moueat. Quarta pars principalis in qua determinat ritum sacramenti diuiditur in tres partes. Primò determinat ritum sacramenti quo ad tempus. Secundò quantum ad responsonem patrinorum. Tertio quantum ad catechismum & exorcismum. Secunda ibi, Porro cuncti ad baptismum venientes. Tertia ibi, Illa autem interrogatio & responso. Et in hoc terminatur diuisio lectionis & sententia in generali.

2 IN speciali sic procedit Magister. Et proponit primum quòd solum sacerdotibus competit ex officio baptizare. Non sacerdotibus verò non competit nisi necessitate cogente: in quo casu & laicis, & mulieribus permittitur baptizare. Subdit autem quòd baptizati ab hæreticis si iuxta formam ecclesiæ baptizati sunt, baptizandi non sunt, quia verum suscipiunt sacramentum, quamuis non sacramenti effectum, quod auctoritatibus confirmat. Ita inde obicit in contrarium auctoritate Cypriani qui dicit, quòd ab hæreticis non possit tradi baptismus, & ab eis baptizatos rebaptizandos esse. Magister autem determinat hoc esse verum de his qui præter formam ecclesiæ baptizantur ab eis. Et dicit Cyprianum hoc quod dicit ex ignorantia dixisse, & non in hoc verum sensisse, sed secundum Augustinum eius ignorantia fuit purgata. Et de trina immersione subdit quòd trina immersio propter mysterium trinitatis fit. Deinde quæritur vtrum in materno vtero posset aliquis baptizari. Et determinat Magister quòd non, quia nõ potest aliquis renasci antequam sit natus. Postea obicit in contrarium de Ioanne Baptista & Hieremia, qui fuerunt in vtero sanctificati. Et responder quòd ista sanctificatio fuit præter legem communem. Et adducit Augustinum ambiguum loquentem qualis fuit sanctificatio Ioannis. Et vtrum in eo fuerit acceleratus rationis vsum, an non. Deinde quærit si corrupte proferantur verba, quæ sunt forma baptismi, vtrum sit baptismus. Et responder quòd corruptio proueniens ex ignorantia proferentis verba, baptismum non vitiat. Quod auctoritatibus confirmat. Postea quærit vtrum sint baptizandi illi de quibus dubitatur, vel ignoratur vtrum sint baptizati. Et determinat quòd sic. non enim videtur iteratum, quod collatum esse nescitur. Deinde quærit vtrum sit baptizatus, an non ille qui ioculando immergitur, inuocato nomine trinitatis. Et responder Magister quòd non, quia hæc intentio fuit ioculandi, & non baptizandi. Et ideo non est baptizatus. In baptismi enim, & in aliis sacramentis sicut debita forma seruanda est, ita intentio illud

illud celebrandi est habenda. Postea dicit quod paruuli qui ad baptismum deferuntur spe comodi temporalis verum baptismum recipiunt. Deinde dicit quod in pascha & in pentecoste, id est, in sabbato vtriusque solemnitatis debet sacramentum baptismi celebrari, necessitate tamen vigente, vel periculo potest omni tempore dari baptismus. Deinde dicit quod venientes ad baptismum, si sint adulti debent per seipsum fidem suam profiteri & exprimere: paruuli autem & alii qui non possunt per se loqui, possunt baptizari aliis pro se loquentibus, seu consentientibus. Querit etiam ex quo sensu dicatur pro paruulo, credo, vel fidem peto. Et dicit quod responderetur pro paruulo credere, vel fidem habere & fidem petere, propter fidei sacramentum, quod suscipere praesto est. Querit etiam ex quo sensu responderetur pro paruulo, credo in Deum patrem, &c. Et quomodo pro ipso respondeatur omnibus diaboli pompis abrenunciare. Et respondet quod in susceptione baptismi responderetur pro paruulo, quod quum ad maiorem aetatem, vel legitimam venerit pompis diaboli renuntiabit, & sanam fidem tenebit. Et subdit quod hac sponcione teneretur paruulus, pro quo fit sponcio, & non ipse qui spondet. Si tamen diligenter & sollicitus se habeat circa eum, quia a patre exigitur diligens sollicitudo. Vltimo dicit quod ante baptismum catechismus fit, id est, instructio per quam baptizandus instruitur de symbolo, & fidei rudimento. Exorcismus vero est adiuratio per quam adiuratur diabolus, ut repellatur. Vnde in eo dicitur, exi immunde spiritus. Subdit etiam quod catechismus & exorcismus sunt neophitorum, vel ad fidem nuper conuersorum. Et dicit quod magis dicuntur sacramentalia, quam sacramenta, & praecedunt baptismum, non de necessitate, quia sine eis potest fieri & esse baptismus. Sed baptizandus per catechismum in fide instruitur, per exorcismum diaboli potestas in eo irritatur vel prohibetur. Et in hoc terminatur sententia lectionis, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum aliquis possit sanctificari ante natiuitatem ex vtero.

Tho. 3. q. 27. & q. 68. art. 1. ad. 3.

Circa distinctionem istam queritur de duobus. Primum est de sacramento baptismi ex parte baptizati, & baptizantis. Et secundum de sacramentalibus adiunctis, videlicet de catechismo & exorcismo. Circa primum queritur de duobus. Primum est, vtrum aliquis possit sanctificari ante natiuitatem ex vtero. Secundum est, vtrum ad baptismum requiratur intentio baptizantis. Ad primum sic proceditur, & arguitur quod nullus possit sanctificari ante natiuitatem ex vtero, quia sicut se habet peccatum actuale ad actum, sic peccatum originale ad originem, sed nullus potest sanctificari a peccato actuale, quando coniunctus est actu peccati. Alioquin simul in eodem essent culpa & gratia, quod est impossibile, ergo nullus potest sanctificari ab originali peccato quando coniunctus est origini. Sed talis est puer quando est in materno vtero, ergo &c.

2 Item non minus est efficax diuina operatio in curatione spiritali quam in corporali. Sed curati a Deo corporaliter non egerunt aliquo medicamento corporali, ergo nec curati a Deo spiritaliter egerunt alio medicamento spiritali. Sed omnes postquam nati sunt, egerunt baptismo: ergo ante natiuitatem nullus curatur spiritaliter a Deo.

3 IN contrarium est quod dicitur Luc. 2. de Ioanne Baptista, Spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suae. Et de Hieremia dicitur Hier. 1. Antequam exires de vultu sanctificauit te.

4 RESPONSIO. Intelligendum est quod sanctificatio a culpa originis est duplex, vna secundum legem communem, quae fit mediante sacramento baptismi. Alia secundum specialem dispensationem ex speciali gratia dei. Dicendum est ergo quod per primam sanctificationem nullus sanctificatur nisi natus ex vtero matris, tamen secundum priuilegiatam sanctificationem possunt, & fuerunt aliqui ante natiuitatem suam sanctificati.

5 PRIMVM patet, quia sanctificatio quae fit per baptismum, fit per vsum & applicationem ad baptismatum sed paruulo existenti in vtero matris non potest fieri talis

applicatio, ergo non potest ipsi adhiberi talis sanctificatio. Et si quis dicat quod imò saltem mediante matre, non valet, quia aut intelligitur quod si mater non sit baptizata sufficit vnus baptismus pro ipsa & puero existente in vtero: aut intelligitur quod matre prius baptizata secundus baptismus mediante matre proficit puero. Primum non potest dici, quia distinctorum suppositorum oportet esse distincta baptismata. Sed mater & paruulus eius in vtero existens sunt duo distincta supposita, ergo debent habere distincta baptismata, & non tantum vnum. Nec potest dici secundum, quia proxima & immediata causa debet immediate vniri subiecto actionis. Proxima autem & immediata causa nostrae sanctificationis secundum communem legem sunt sacramento, ergo debent immediate vniri subiecto suscipienti sanctificationem, quod non potest fieri quo ad puerum existentem in vtero materno, quare, &c. Hoc etiam confirmatur per illud quod fit in aliis sacramentis. In confirmatione enim oportet confirmandum immediate inungi in fronte, & non mediante aliqua re, puta larua. Et similiter ordinatur immediate recipi ab Episcopo instrumenta suae ordinationi congrua. Similiter est in extrema unctione, ergo in baptismo idem censendum est. Et hoc est quod dicitur de conse. dist. 4. qui in matris. Oportet ergo ad baptizandum puerum expectare natiuitatem ex vtero, & perfectam natiuitatem, nisi periculum mortis immineret. Et tunc si aliqua pars appareat, aut est caput, aut alia pars. Si caput tunc, ut dicunt quidam, aspergi debet cum praescripta forma verborum. Et reparatur puer baptizatus propter caput in quo sicut in principali parte vigent omnes operationes animae. Et si contingat quod corpus egrediar, non est rebaptizandus. Secus autem est de aliis partibus, & de manu, vel pede, in quibus non vigent omnes operationes animae. Nihilominus & haec aspergendae sunt cum forma verborum, quia non est arctanda diuina misericordia, quinimo potius est praesumendum quod si aliquid deficiat de integritate sacramenti suppletur per misericordiam Christi. Si tamen postea plenarie nascatur, baptizandus est ad cautelam sub hac forma. Si tu non es baptizatus, ego te baptizo, &c.

6 Sed hic est vnum dubium, quia baptismus in paruulo ordinatur ad remissionem originalis culpae. Sed originalis culpa ponitur in essentia animae, & non in aliqua eius potentia, vel si est in potentia illa non est organica, sed qualiter se habet ad omnes partes corporis, ergo aequaliter sufficit ad baptismum aspergere quamcumque partem, in qua est essentia animae, sicut illa in qua cum essentia viget potentia: talis autem est qualibet pars pueri egredientis ex vtero matris. Quum in qualibet parte viuens sit essentia animae, ergo idem iudicium est de qualibet parte egrediente, quare &c.

7 Secundum patet, quod secundum specialem dispensationem potest aliquis in vtero sanctificari, quia sicut est in ordine naturae, sic est in ordine gratiae: sed sic est in ordine naturae, quod illa quae secundum cursum naturae sunt mediantibus causis secundis, possunt fieri, & quandoque fiunt a Deo sine eis, ut patet in operibus miraculosis, ergo eodem modo est in ordine gratiae, quod sanctificatio nostra quae secundum legem communem fit mediantibus sacramentis potest fieri a Deo immediate sine eis, & sic est factum de Hieremia, qui sanctificatus fuit in vtero. Et plenius de Ioanne Baptista, & plenissime de virgine Maria, secundum quod plus vel minus acceperunt ad Christum sanctum sanctorum. Hac autem duo quadam communi ratione sic probari possunt. Triplex est status pueri, postquam animatus est. Primus est in vtero materno, in quo notus est Deo, non autem ecclesiae sibi. Secundus est in tempore infantiae postquam natus est ex vtero in quo notus est Deo, & ecclesiae, sed non sibi notitia humana, quae est per rationem. Tertius est in adulta aetate, in qua iam notus est Deo, ecclesiae & sibi. Et ex hoc sic arguitur. Actus actiuorum sunt in patiente dispositi, sed puer in primo statu natus est suscipere actionem Dei, cui soli notus est, non autem actionem ecclesiae, nec ad actionem eius adhuc natus coagere. In secundo autem statu natus est suscipere actionem Dei & ecclesiae, cum sit vtrique notus, nondum tamen natus est coagere, propter defectum vsus liberi arbitrii.

In

In tertio autem statu potest actioem Dei & ecclesiae suscipere, potest etiam ex parte sui coagere, ergo in primo statu potest a solo Deo sanctificari praeter sacramenta ecclesiae. In secundo potest sanctificari a Deo & ecclesia, secundum legem communem tamen ipso nihil operante quod fit per baptismum. In tertio vero potest sanctificari a deo & ecclesia ipso tamen cooperante quod fit per baptismum adiuncta interiori penitentia quantum ad peccatores, vel fide & deuotione saltem quo ad innocentes.

8 AD primum arg. dicendum quod origo potest nominare actum quo aliquid esse acquirit, vel principium a quo vel in quo illud acquirit. Primo modo origo hominis est in infusione animae per quam acquirit esse hominis, & qui sic coniunctus est origini sanctificari non potest a peccato originali, quia tunc contrahit peccatum originale sicut coniunctus proprio actui malo contrahit peccatum actuale. Et sic procedit argumentum, ut autem origo nominat principium maxime passivum in quo aliquid accipit esse, sic coniunctus origini potest sanctificari diuina virtute ut puer existens in utero matris, quia non est ei coniunctus per actum generatiue per quem culpa contrahitur, sed per actum nutritiue.

9 Ad secundum dicendum quod sanctificari in utero egent baptismum non ut medicamentum curationis quod plene receperunt, sed ut accipiant characterem per quem ascribantur ecclesiae & sint susceptui sacramentorum, & ut impleant communem legem promulgatam per omnibus generaliter Ioannis. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.

QVAESTIO SECVNDA.

Vtrum ad baptismum requiratur intentio ministri.

Tho. 3. q. 64.

Secundo quaeritur vtrum ad baptismum requiratur intentio ministri. Et videtur quod non, quia magis videtur requiri ad baptismum fides quam intentio. Cum baptismus specialiter sit sacramentum fidei, sed non requiritur ad baptismum fides ministri, sed sufficit fides ecclesiae. Alioquin Iudeus, vel Paganus non posset baptizare, ergo videtur quod non requiritur intentio ministri, sed sufficit generalis intentio ecclesiae.

2 Item si intentio ministri requireretur ad baptismum, recta intentio requireretur ad rectum baptismum, conficiens est falsum, ergo & antecedens. Falsitas consequentis patet, quia si quis baptizaret puerum non ea intentione ne puer salutem consequeretur, sed ut baptizans efficeretur familiaris matri pueri, non propter hoc in aliquo videtur baptismus, quare &c.

3 IN contrarium est quia ad omnem actionem quae procedit ex libero arbitrio requiritur intentio agentis, sed administratio sacramentorum est actio procedens a libero arbitrio ministri, ergo ad eam requiritur intentio ministri.

4 RESPONSIO. Videnda sunt duo. Primum est an ad sacramentum requiratur intentio ministri. Secundum est vtrum requiratur recta intentio ministri, an non.

5 QVANTVM ad primum tenetur communiter quod intentio ministri requiratur ad baptismum. ratio huius est, quia ex pluribus causis nunquam sequitur vnus effectus nisi illae cause inter se aliquo modo vniantur, sed plures cause concurrunt ad baptismum & ad quolibet aliud sacramentum. scilicet materia, forma, & minister ex quibus sequitur effectus baptismi, vel alterius sacramenti, ergo oportet quod istae cause per aliquod vniantur. Illud autem est, intentio ministri applicatis formam ad materiam, & vtrumque ad suscipientem, ergo ad omne sacramentum requiritur intentio ministri. Qualis autem sit illa intentio sciendum est quod duplex est intentio. Vna interior & mentalis. Alia exterior & vocalis quae consistit in verbis ab ecclesia institutis quae sunt, ego baptizo te, &c.

6 Dicunt ergo quidam quod in baptismum & in aliis sacramentis quae habent in forma actum exercitum non requiritur mentalis intentio. Sed sufficit exterior expressio intentionis per verba ab ecclesia instituta. Et ideo si forma conseruatur, nec aliquid exterius dicitur quod intentionem contrariam exprimat puer est baptizatus. Hoc

autem pro tanto dicitur, quia incertum est de mentali intentione ministri, propter quod si illa requireretur ad baptismum nunquam constaret de puero an esset baptizatus vel non nisi baptizanti, quod est inconueniens, cum baptismus sit sacramentum necessitatis. Sufficit ergo secundum istos sola expressio intentionis ecclesiae per verba ab ecclesia instituta.

7 Et si istud intelligatur sic quod ad baptismum non requiratur mentalis intentio ministri, sic quod ipsa semper actu comitetur actum eius, verum est, sed sufficit quod ab intentione procedat, & ex vi principalis intentionis tanquam ex radice perficiatur. Quia in operibus meritorius non plus requiritur, in quibus tamen tantum vel magis est necessaria intentio operantis, quia talia opera totam efficaciam habent a conditione operantis: vix enim est possibile quin in vno opere quantumcumque modico interrumpatur intentio.

8 Si autem intelligatur quod mentalis intentio ministri nullo modo requiratur ad baptismum, sed sufficit vocalis expressio verborum institutorum ab ecclesia, non est verum propter multa. Primum quia haec expositio contra dicit principali conclusioni, quae dicit quod intentio ministri requiritur ad baptismum: constat autem quod intentio est actus interior & mentalis, si ergo ille desit quantumcumque verba exteriora intentionem significantia profertur, non est ibi intentio, sed profertur verba, aut sicut a non intelligente, ut esset pica, vel sicut a mentiente, si intelligat.

9 Secundum quia magis requiritur ad sacramentum intentio mentalis conferentis quam suscipientis. Nam in omni actione intendere attribuitur magis agenti quam passio, sed ad sacramentum requiritur intentio suscipiendi sacramentum interpretatiua si sit paruulus, & propria si sit adultus. Qui enim nec simpliciter, nec conditionaliter vult baptizari nihil recipit, ut habetur extra de baptismum & eius effectu, cap. maiores, ergo fortiori ratione requiritur mentalis intentio ex parte baptizantis.

10 Tertio quia si sufficeret exterior expressio verborum absque mentali intentione, tunc qui baptizatur sub praescripta forma verborum ab aliquo intendente solum iocum, verum esset baptizatus. Hoc autem est falsum, ut patet per Aug. lib. 7. de baptismum paruulorum, licet litera dicat quod in hoc esset diuinum oraculum implorandum: hoc enim dicit quando incertum est an solo ioco quis baptizatus fuerit, an cum ioco intenderetur serium. Legimus enim quod cum puer Athanasius ludendo se simulans episcopum quosdam pueros baptizauerit, iudicatum fuit quod non rebaptizarentur, quia inuentum est quod ipse intentionem baptizandi habuit, quod ex hoc patuit, quia non nisi catechumenos baptizauit: vbi autem constaret quod solo ioco faceret non intentione baptizandi, omnino essent rebaptizandi, eo quod nihil esset omnino prius factum.

11 Quarto quia sicut actus exprimitur in forma verborum baptismi, sic exprimitur in forma verborum matri monii, ut quum dicitur, accipio te in meam. Sed nullum est matrimonium, si desiciat interior consensus, vel intentio animorum quantumcumque fiat exterius expressio verborum, ut habetur extra de sponsa duorum, cap. tuas dudum, ergo nec baptismus si desit interior intentio quantumcumque fiat exterior verborum expressio.

12 Nec ratio alterius opinionis cogit, quia etsi lateat intentio interior ministri, tamen semper supponendum est de eius intentione, ex quo profert verba quae eius intentionem expriment: quod si non intenderet, nullum periculum ex hoc immineret baptizato, quia in adulto fides & deuotio suppleret vicem baptismi: in paruulo autem fide creditur quod summus sacerdos Christus supplet illud quod malus minister omisit quantum ad hoc quod saluam consequeretur, quia quantum in offerentibus paruulorum fuit, Christum sacramentaliter induit. Si tamen constaret quod non intenderet baptizare, baptizandus esset. Requirit ergo ad collationem baptismi intentio ministri, non quantumcumque, sed conferendi quod confert ecclesia, & sic patet primum.

13 QVANTVM ad secundum, breuiter dicendum quod intentio baptizantis potest esse recta dupliciter, vel

ee

respectu

respectu collationis sacramenti, vel respectu effectus sacramenti. Primo modo requiritur recta intentio baptizantis ad hoc quod sit verus baptizatus, ut patet ex precedentibus. Sed secundo modo non requiritur ad veritatem sacramenti recta intentio ministri. Cuius ratio est, quia prius non dependet à posteriori in his maximè quæ sunt separabilia abinuicem. Sed sacramentum baptismi & collatio gratiæ, quæ est eius effectus separantur abinuicem, ergo quod respicit solum effectum non est necessarium ad sacramentum, sed recta intentio respectu eius respicit solum effectum, ergo sine ipsa potest esse verum sacramentum, nec per hoc etiam impeditur effectus sacramenti, quia peruersa intentio pertinet ad personalem malitiam ministri, quæ non obest baptizato, ut dictum fuit prius. Et hoc est quod dicit Augustinus in epistola ad Bonifacium & habetur de consecratione. 4. & in littera, non illud te moueat.

1. q. 1.

Tho. 4. 8.

14 AD primum argu. dicendum quod non est simile de fide quæ est causa vniuersalis, & de intentione quæ est causa particularis applicans reliqua ad effectum, quia sufficit quod fides ecclesiæ includatur in intentione ministri ut intendat facere quod credit ecclesiæ, licet ipse credat illud non aliquid valere. Oportet tamen intentionem ministri ad hoc, ut intendat facere quod ecclesiæ facit.

15 Ad secundum dicendum quod ad baptismum requiritur recta intentio baptizantis, quæ ad collationem sacramenti, sed non quantum ad effectum baptismi, in quo tamen sensu procedit secundum argumentum.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum catechismus debeat præcedere baptismum.

Tho. 3. q. 71. art. 1.

DEinde quæritur de catechismo & exorcismo, quæ sunt quedam adiuncta baptismi. Et primo vtrum catechismus debeat præcedere baptismum. Videtur quod non, quia vita præcedit doctrinam. Sed per baptismum confertur spiritualis vita, per catechismum verò spiritualis doctrina, ergo baptismus debet præcedere catechismum, & non e conuerso.

2 Item frustra exhibetur doctrina ei qui non est capax doctrinæ, sed paruulus non est capax doctrinæ, ergo non debet ei exhiberi catechismus, qui est doctrina fidei.

3 IN contrarium est generalis consuetudo ecclesiæ.

4 **RESPONSIO.** Videndum est primum quid sit catechismus. Et ex hoc apparebit quod quæritur.

5 **QVANTVM** ad primum. Sciendum est quod sicut in aliis doctrinis sunt quedam principia communia, quibus ignoratis necesse est artem ignorare, eis tamen scitis non oportet totam artem propter hoc sciri, sic in doctrina fidei sunt quedam communia, quæ necessarium est scire ad salutem, ut articuli trinitatis, incarnationis, passionis, aduentus ad iudicium. Alia verò sunt subtiliora, ad quæ non omnes tenentur intrui, ergo instructio de communibus quæ necessarium est scire ad salutem vocatur catechismus: vnde sic diffinitur, catechismus est instructio circa fidei rudimenta, id est, circa generalia fidei, quæ etiam rudibus necessaria sunt ad sciendum.

6 **EX** hoc patet secundum, scilicet quod congruè catechismus præcedat baptismum. Primum quantum ad adultos, quia in baptismo fit obligatio ad obseruationem fidei, & eorum quæ pertinent ad fidem: sed nullus adultus obligatur ad fidem & ad baptismum, nisi sciens & volens. Non enim adulti sunt cogendi ad profitendum fidem, vel ad suscipienda sacramenta fidei, sed inducendi instructio ne & admonitione, ut dictum fuit in precedentibus, ergo congruum fuit quod ea quæ sunt fidei proponantur baptizando saltem in generali, ut ipse profiteatur fidem, & per subsequentem baptismi susceptionem obligetur ad eius obseruationem. Istud autè totum fit in catechismo. Est enim ibi instructio de communibus articulis fidei ex parte catechizantis, & responsio de fidei susceptione & professione ex parte baptizandi, & sponso de eius obseruatione, ergo conuenienter catechismus præcedit baptismum, & hoc satis congruum est in adultis, ut dictum fuit.

Et de hoc dicit Raban. de institutione clericorum, & reci-

tatur de consec. dist. 4. ante baptismum catechizandi debet præuenire officium, ut fidei primum catechizandus accipiat rudimentum. Et hoc videtur originaliter processisse ex traditione Christi, qui mittens discipulos ad baptizandum adultos præcepit eos primum docere, deinde baptizare. Et Philippus postquam docuerat Eunuchum antequam baptizaret eum, petiit an ex toto corde crederet, quo respondente credo Dei filium esse Iesum, &c. Tunc baptizauit eum, ut habetur in actibus Apostolorum. Et sic præcessit catechismus baptismum. Quoddam autem hoc fit congruum quantum ad paruulos, de quibus minus videtur, potest sic persuaderi: quia sicut paruulus potest consequi salutem ex fide aliena cum sacramento, sic congruum est quod possit obligari ad ea quæ sunt fidei obligatione aliena, sed istud fit per catechismum cum responsione & obligatione quæ fit pro paruulo per patrum, ergo &c. Hæc autem præcedunt de congruitate baptismum, & non de necessitate: quia si quis baptizaretur sine catechismo præcedente, verè esset baptizatus, & ad obseruantiam fidei obligatus, dum tamen ad susceptionem baptismi concurreret voluntas propria baptizati, si esset adultus, vel interpretatiua, si esset paruulus.

7 AD primum argu. dicendum quod vita nature præcedit quamcumque doctrinam, sed doctrina potest præcedere, & congrue præcedit vitam gratiæ, vita autem gratiæ est per baptismum, doctrina autem per catechismum. Et ideo catechismus debet præcedere baptismum.

8 Ad secundum argumentum dicendum quod sicut ecclesiæ pro salute pueri accommodat ei cor alterius ad credendum, ita ut fides aliena maximè parentum, vel gentium vicem eorum, reputetur fides pueri ad salutem: sic accommodat eis alienas aures ad audiendum, & alienum os ad profitendum, & ad spondendum ea quæ sunt fidei & sacramenti. Et vtrouque est eadem ratio, scilicet quod paruulus possit per alienum saluari, & per alium obligari ad ea quæ sunt salutis.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum exorcismus debeat præcedere baptismum, & vtrum sit alicuius efficacia.

Tho. 3. q. 71.

DE Exorcismo quæritur vtrum debeat præcedere baptismum, & vtrum sit alicuius efficacia, & videtur quod non, quia si per exorcismum diabolus expelleretur à paruulo baptizando, aut hoc esset quantum ad effectum corporalem, aut quantum ad effectum spirituales: non quantum ad effectum corporalem, quia non omnis baptizandus est energumens, nec quantum ad effectum spirituales, quia per exorcismum nullus liberatur nec à peccata nec à culpa, ergo frustra fit.

2 Item prius est expellenda causa quam effectus, sed peccatum est causa quare demon in hominibus habet potestatem, ergo prius debet homo mundari à peccato per baptismum, ut postea liberetur à potestate demonis per exorcismum.

3 IN contrarium est quod dicit Cælestinus Papa, & habetur de consec. dist. 4. cap. Siue paruuli siue iuuenes ad regenerationis veniant sacramentum non fontem vite videant antequam exorcismis, & exufflationibus clericorum spiritus immundus ab his abigatur.

4 **RESPONSIO.** Dicenda sunt duo. Primum est, quid sit exorcismus, & quare fiat. Secundum est, vtrum exorcismus ex opere operato habeat aliquem effectum.

5 **QVANTVM** ad primum sciendum est quod exorcismus est idem quod abiuratio per quam demonis potestas arceatur, ne impediatur baptizandum à susceptione sacramenti. Et istud fit rationabiliter ante baptismum, quia sicut est in generatione naturali, sic videtur quod debeat esse in generatione spirituali. Sed in generatione naturali sic est quod generans prius remouet dispositiones impediennes susceptionem formæ antequam introducat formam, ergo similiter in generatione spirituali quæ est per baptismum, prius remouenda sunt ea quæ possunt impedire susceptionem vite spiritualis, ut est potestas demonis, quam

Tho. 4. 1.

quam accepit in hominem ex peccato primorum parentum quam introducat per baptismum vita spiritualis: illud autem fit per exorcismum, ergo exorcismus debet precedere baptismum: & hoc est quod dicit Rabanus de institutione clericorum: & recitatur de cons. dist. 4. ubi dicitur sic: Postquam baptizandus per confessionem veræ fidei in alterius se commendauerit dominium, & per abrenunciationem prioris possessoris se seruitio alienauerit exulsatur ab eo potestas facta, ut per pium sacerdotis ministrum Spiritui sancto cedat fugiens spiritus malignus.

Th. ar. 3. **Q**UANTVM ad secundum sciendum est quod quædam sunt in exorcismo quorum virtus est solum in significando, quædam autem quorum virtus est in efficiendo illa quæ solum significant si sint in factis absque verbis, ut sal in ore positum, & linitio narium, & aurium cum sputo, & unctio olei in pectore, & inter spatulas. Primum enim significat discretionem diuinæ sapientiæ. Secundum scilicet, linitio narium & aurium significat aptitudinem respectu fidei descendendæ & approbandæ. Auditus enim aurium maxime proficit ad doctrinam, nares vero de odore iudicant. Tertium vero, scilicet olei unctio, significat expeditionem hominis ad pugnam contra hostem. Tria autem alia pertinent ad exorcismum sequentium baptismum, scilicet christiatio in vertice quæ significat gratiam Christi descendisse in baptizati mentem. Traditio cerei accensi in signum claritatis fidei: & candida vestis in signum innocentie restitute. Alia vero efficiunt quod significant & consistunt in factis & in verbis simul, ut exufflatio cum verbis, ad hoc instituta quæ sunt, maledicite exi ab eo: & manuum impositio cum benedictione. Primum enim significat & efficit expulsiorem dæmonis, ne impediatur baptizandum à susceptione baptismi. Secundum præcludit ei viam redeundi, & quod ita fit patet ratione & auctoritate. Ratio est, quia in ritu ecclesiæ quæ regitur Spiritu sancto nihil efficitur frustra vel falsè, sed nisi prædicta verba efficerent quod significat, maxime illa quæ referuntur imperatiuè, ut adiuratio dæmonis frustra proferrentur & quasi falsè, ergo habent efficaciam faciendi id quod significant. Ad idem est auctoritas Aug. de symbolo, lib. 1. & recitatur de consec. di. 4. ca. Sicut notis ubi dicitur sic: Paruuli exufflatur, & exorciantur, ut expellatur ab eis potestas diaboli & inimici. & idem dicitur ca. dehinc iterum, tamen non propter hoc exorcismus est sacramentum, quia virtus eis non est ad spirituale effectum, qui fit remotio culpæ vel penæ pro culpa debita: sed est solum ad remouendum impedimentum quod posset impedire à susceptione sacramenti.

7 AD primum argumentum dicendum quod per exorcismum dæmon expellitur quantum ad effectum corporalem non intrinsecum: quia non oportet baptizandum esse energumenum, sed extrinsecum, quia compefcitur ne impediatur baptizandum à susceptione sacramenti.

8 Ad secundum dicendum quod quando effectus confirmat & roborat, tamen tunc primo laborandum est ad curandum effectum, ut postea melius procedatur ad curationem causæ. Potestas enim dæmonis in hominem, licet sit ex peccato primorum parentum, firmat tamen adultum in malitia, & paruulum impedire potest à susceptione baptismi, in quo procuratur salus nostra, & ideo conuenienter prius debilitatur potestas dæmonis per exorcismum, ut postea liberius & conuenientius salus detur paruulo per baptismum.

Sententia huius distinctionis. VII.
in generali & speciali.

Nunc de sacramento confirmationis. Superius determinauit Magister de sacramento baptismi. Hic determinat de sacramento confirmationis. Et diuiditur in quatuor partes. Primo enim determinat huius sacramenti essentiam. Secundo ipsius ministrum. Tertio eius effectum. Quarto eius ritum. Secunda ibi, Sacramentum hoc ab aliis perfici non potest. Tertia ibi, Virtus enim huius sacramenti. Quarta ibi, Hoc sacramentum. Hæc est diuisio istius lectionis, & sententia generalis.

1 IN speciali vero Magister sic procedit. Et primo ponit agendum esse de sacramento confirmationis, cuius formam aptam dicit esse ipsam, scilicet, verba quæ dicit episcopus

pus cum baptizatos chrismate ungit in frontibus, in quo etiam tangitur materia eius, quæ est chrismata consecratum. Postea dicit quod sicut Apostolorum temporibus non potuit hoc sacramentum ab aliis quam ab episcopis esse peractum, sic nec modo potest nisi ab illis qui locum eorum in ecclesia tenent, ab ipsis, scilicet episcopis: quod si ab aliis conferatur, irritum & vacuum habetur, unde licet presbyter baptizatos ungeret vel tangere in pectore possit, non tamen ei vel eis licet baptizatos chrismate signare in fronte. Deinde dicit quod efficacia huius sacramenti est, quod in eo datur Spiritus sanctus ad robur ad nomen Christi publice confitendum, & ut ipsi suscipientes plene Christiani inueniantur, ut dicit Urbanus Papa. Obicit autem contra hoc quod dixerat hoc sacramentum à solis episcopis posse perfici per Gregorium, qui scribens Ianuario episcopo concedit quod simplices presbyteri baptizatos tangere debeant ubi episcopi desunt. Sed e contra dicit quod illud existimatur solum esse concessum pro scandalo vitando. Subdit autem quod hoc sacramentum videtur esse dignius baptismum. Et quia à dignioribus datur, & quia in digniori parte corporis fit, sicut in fronte, & forte quia per ipsum maius virtutum augmentum præstat, quamuis baptismus plus valeat ad remissionem peccatorum. Vltimo dicit quod hoc sacramentum debet à ieiuniis tradi, sicut & baptismus, nisi aliter cogat necessitas, scilicet infirmitas vel mors, nec debet iterari, sicut nec baptismus, nec ordo, ne fieret iniuria sacramento, quod tunc fit quando sacramentum non iterandum iteratur. Et subdit quod indubitanter tenendum est quod baptismus, confirmatio, & ordo iterari non debent: de aliis autem vtrum liceat, vel possint iterari dicit se determinaturum inferius. Et in hoc terminatur sententia, &c.

QVÆSTIO PRIMA.
Vtrum confirmatio sit sacramentum.

Th. 3. q. 72. ar. 1.

Circa distinctionem istam queritur primo vtrum confirmatio sit sacramentum. Et videtur quod non, quia eiusdem virtutis (scilicet fidei) actus sunt credere & confiteri. Actus enim exterior & interior in idem principium reducuntur ordine quodam. Sed sacramento baptismi attribuitur actus credendi, quum baptismus sit sacramentum fidei, ergo eidem debet attribui confessio fidei, sed ad hoc ponitur confirmatio, ergo ipsa non est sacramentum per se à baptismo distinctum.

2 Item sacramenta habent virtutem ab institutione diuina. Sed confirmatio non legitur à Deo instituta, ergo non est sacramentum.

3 IN contrarium est quod dicit Melchisedes Papa, & habetur de consec. dist. 4. cap. De his vero. Scitote vtrum esse magnum sacramentum, scilicet baptismum & confirmationem.

4 RESPONSI O. Videnda sunt duo. Primum est an confirmatio sit sacramentum. Secundum est vtrum sit necessarium ad salutem.

5 QVO ad primum dicendum est quod confirmatio est sacramentum à baptismo distinctum, quod potest probari tripliciter. Primo ex conuenientia vite corporalis ad spirituales sic: Sicut est in vita naturali sic suo modo est in vita spiritali, sed in vita naturali sic est quod præter generationem per quam vita acquiritur requiritur alia actio per quam homo ad perfectam quantitatem & virtutem producit, scilicet augmentum, ergo similiter in vita spiritali præter generationem spirituales quæ fit in baptismo, per quam vita acquiritur, requiritur alia actio sacramentalis per quam vita spiritalis ad perfectam virtutem deducitur, hoc autem fit per confirmationem in qua datur Spiritus sanctus ad perfectum robur, igitur &c. Et hoc est quod dicitur de consec. dist. 5. cap. 1. Omnes fideles per manus impositionem episcoporum Spi. san. accipere debent ut pleni Christiani inueniantur. Secundo patet idem ex effectu ad quem ordinatur sic: Ad actum qui habet spirituales difficultatem opus est spiritali adiutorio. Sed præter difficultatem quæ est in credendo, est spiritalis difficultas in confitendo fidem tempore persecutionis, & quando ex persecutione imminet periculum mortis.

Q. Q. 2. Licet